

Petroleumsstrategier for Øst-Finnmark Regionråd

2006 – 2009

Foto: Statoil

Forord

En av hovedoppgavene til Øst-Finnmark Regionråd (ØFR) er å tilrettelegge for næringsutvikling i regionen. Dette skal bidra til å styrke eksisterende næringsliv og utvikle nye virksomheter. Flere og nye arbeidsplasser vil være viktig for regionen.

Da regionrådet revitaliserte seg høsten 2004 var det bred enighet blant deltakerkommunene at rådet skulle ha fokus på og rette innsatsen mot olje- og gassrelatert virksomhet. Petroleumsvirksomhet kan gi regionen en positiv nærings- og befolkningsmessig utvikling. Mulighetene for nye arbeidsplasser er til stede, og kommunene må tilrettelegge for at næringslivet er forberedt til å være med i den kommende utviklingen.

Den overordnede målsettingen for Øst-Finnmark Regionråd knyttet til olje og gassvirksomhet er å bidra til en positiv samfunns- og næringsmessig aktivitet. For å nå dette målet er det valgt ut fem innsatsområder med tilhørende utfordringer, delmål og strategier.

Innsatsområdene er:

1. Miljø og beredskap
2. Barentshavet og Nordvest-Russland
3. Kompetanse
4. Infrastruktur
5. Nærings- og samfunnsutvikling

Regionrådet har gjennomført tre prosessmøter i forbindelse med utarbeidelsen av strategidokumentet. I tillegg har det vært tre møter mellom arbeidsutvalget i Øst-Finnmark Regionråd og prosessveileder Finnut Consult AS. Arbeidsmetode, dokumentets innhold og oppfølging av strategiene har vært tema på møtene.

Kjøllefjord, 24. mai 2006

Harald Larssen
leder for Øst-Finnmark Regionråd

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	6
1.1	Om petroleumsstrategiene.....	6
1.2	Nasjonal politikk	6
2	Kommunene i Øst-Finnmark og ringvirkninger	8
2.1	Kort beskrivelse av kommunene	8
2.2	Ringvirkninger av Snøhvit	8
3	Overordnet målsetting og innsatsområder	10
4	Innsatsområder.....	12
4.1	Miljø og beredskap.....	12
4.2	Barentshavet og Nordvest-Russland	14
4.3	Kompetanse.....	16
4.4	Infrastruktur.....	18
4.5	Nærings og samfunnsutvikling.....	20
	Vedlegg 1: Handlingsprogram.....	22
	Vedlegg 2: Konesjonstildelinger i Barentshavet.....	24
	Vedlegg 3: Enkeltkommuners satsing pr mai 2006	25

Tanatimaian

Foto: Olav E. Johansen

1 Innledning

1.1 Om petroleumsstrategiene

Petroleumsstrategiene er primært utarbeidet for kommunene som er tilsluttet Øst-Finnmark Regionråd. Dokumentet er ment å være et overordnet grunnlagsdokument hva gjelder kommunenes satsing på olje og gass. Petroleumsstrategiene for Øst-Finnmark Regionråd er forankret i og sammenfaller med Finnmark fylkeskommunes dokumenter som "Fylkesplan for Finnmark 2006-2009" og "Petroleumsstrategier for Finnmark 2006-2009". Strategiene vil gi informasjon om innsatsområdene til regionrådet, men også være retningsgivende når hver enkelt kommune skal arbeide med egen satsing. Målgruppen for petroleumsstrategiene er både det politiske og administrative nivået i de aktuelle kommunene.

I petroleumsstrategier for Øst-Finnmark Regionråd er det nedfelt en overordnet målsetting og seks delmål. Delmålene er knyttet opp mot fem innsatsområder. De valgte innsatsområdene er miljø og beredskap, Barentshavet og Nordvest-Russland, kompetanse, infrastruktur samt nærings- og samfunnsutvikling. Det er utarbeidet strategier til hvert innsatsområde. Det skal også utarbeides årlige handlingsplaner¹ der konkrete tiltak/aktiviteter nedfelles.

Proessen med å utarbeide petroleumsstrategier for Øst-Finnmark Regionråd startet i februar 2006. Regionrådet engasjerte Finnut Consult AS som prosessveileder og sekretariat i utformingen av strategien. Dokumentet ble slutført i mai 2006.

1.2 Nasjonal politikk

Nordområdene er aktualisert gjennom en fornyet politisk og næringsmessig interesse. I regjeringens Soria-Moria erklæring fremgår det at nordområdene er *"Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Nordområdene har gått fra et sikkerhetspolitisk oppmarsjområde til et energipolitisk kraftsentrum og område for store miljøpolitiske utfordringer, noe som har endret fokuset hos andre stater i regionen. Ivaretakelsen av norske økonomiske, miljømessige og sikkerhetspolitiske interesser i nord skal prioriteres høyt og sees i nær sammenheng"* (høsten 2005).

Olje og gassutbyggingen har så vidt startet med Barentshavet som ny petroleumsprovin². Det nasjonale hovedfokuset blir å sikre politisk stabilitet og en bærekraftig utvikling i nordområdene. Utvinning av ressursene i havbunnen kommer til å prege utviklingen i nordområdene i mange tiår framover. I stortingsmelding 30 (2004-2005) *Muligheter og utfordringer i nord* (Nordområdemeldingen) blir det konstatert at de store ressursene i nordområdene må komme befolkningen til gode. Dette innebærer både en næringsmessig og en samfunnsmessig utvikling.

Den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet³ og havområdene utenfor Lofoten ble lagt fram av regjeringen 31. mars 2006. I forvaltningsplanen klargjøres de overordnede rammene

¹ Handlingsplan for høsten 2006 og 2007 er utarbeidet (se vedlegg 1)

² Se vedlegg 2 Konsesjonstildeling i Barentshavet

³ Barentshavet ligger mellom Svalbard i vest og Novaja Semlja i øst. Det grenser mot Nordishavet, Norge og Russland. Området er fire ganger så stort som Norge, og er et viktig oppvekstområde for den norske torskestammen, lodde, sild og kveite.

for eksisterende og ny virksomhet i havområdet, og det legges til rette for sameksistens mellom næringer som fiskeri, sjøtransport og petroleumsvirksomhet. Regjeringen har lagt følgende rammer for petroleumsvirksomheten i kystsonen langs Troms og Finnmark til grensen mot Russland:

- I et belte på 35 km fra grunnlinjen langs kysten fra Troms II til grensen mot Russland skal det ikke igangsettes petroleumsvirksomhet
- I et område fra 35-50 km skal det ikke igangsettes ny petroleumsvirksomhet **med unntak av at petroleumsvirksomhet i allerede tildelte tillatelser til og med 19. runde videreføres, nye utlysninger og tildelinger i TFO-området tillates, og det åpnes for utvikling av tilleggsressurser i disse områdene.** Spørsmålet om petroleumsvirksomhet i området 35-50 km vil bli vurdert i forbindelse med revidering av forvaltningsplanen i 2010
- I området mellom 50-65 km fra grunnlinjen vil det ikke være tillatt med leteboring i oljeførende lag i perioden 1. mars til 31. august

Den helhetlige forvaltningsplanen bidrar langt på vei til å skape nødvendige rammebetingelser som sikrer en forutsigbar og kontinuerlig olje- og gassvirksomhet i nord. Dette har stor betydning for ulike aktører som ønsker å satse på virksomheter/aktiviteter knyttet til olje og gass i Barentshavet. Forvaltningsplanen vil innebære økt letevirksomhet langs kysten utenfor Øst-Finnmark.

Øst-Finnmark har sentral beliggenhet mellom to markeder innen olje og gassvirksomhet i Barentshavet

2 Kommunene i Øst-Finnmark og ringvirkninger

2.1 Kort beskrivelse av kommunene

Regionen Øst-Finnmark består av et areal på 18 847 km² fordelt på de ni kommunene Lebesby, Gamvik, Berlevåg, Båtsfjord, Vardø, Vadsø, Sør-Varanger, Tana og Nesseby. Det er 27 556 innbyggere i Øst-Finnmark⁴. Kommunene varierer i størrelse både når det gjelder geografisk utstrekning og antall innbyggere (se tabell).

Kommune	Areal – km ²	Innbyggere
Lebesby	3 458 km ²	1 391
Gamvik	1 413 km ²	1 076
Berlevåg	1 220 km ²	1 104
Båtsfjord	1 433 km ²	2 171
Vardø	600 km ²	2 338
Vadsø	1 259 km ²	6 114
Nesseby	1 442 km ²	892
Tana	4 055 km ²	3 006
Sør-Varanger	3 967 km ²	9 464
Øst Finnmark	18 847 km²	27 556

Tabell 1: Kommunevis oversikt over areal og antall innbyggere i Øst-Finnmark

Kommunene i Øst-Finnmark har en sentral og strategisk beliggenhet hva gjelder ressurser og logistikk knyttet til olje og gass. Kommunene har en geografisk nærhet til den aktiviteten som knyttes til olje og gass, og besitter store arealer som kan stilles til disposisjon i næringsøyemed og rekreasjonsformål dersom dette er ønskelig. Disse arealene er ikke under press, og en unngår dermed en kunstig prising av områdene dersom de benyttes.

2.2 Ringvirkninger av Snøhvit

Utbyggingen av Snøhvit og anlegget på Melkøya har per april 2006 gitt ringvirkninger i Nord-Norge på ca 3,1 milliarder⁵. Dette er langt mer enn det som på forhånd var estimert gjennom konsekvensutredningen av Snøhvitutbyggingen (620 millioner kroner). Av disse 2,8 milliarder har 2,4 milliarder tilfalt Finnmark, mens 421 millioner til Troms og 227 millioner til Nordland. Veksten i næringslivet har kommet i bransjer som nybygg og anlegg, mekanisk industri, energisektoren, reiseliv og handel samt rådgivende tjenester. Dette viser at ringvirkningene kommer til uttrykk gjennom et vidt spekter av bransjer.

Når det gjelder ringvirkningene i Finnmark er det Vest-Finnmark, og da hovedsaklig Hammerfest og Alta som har kommet best ut. Alta kommune har oppnådd betydelig ringvirkninger som følge av Snøhvit-utbyggingen til tross for at kommunen ikke er vertskommune. Alta kommune tok, sammen med næringslivet og FoU-miljøet, initiativ til et konkret arbeid for å forberede Altasamfunnet på den nye situasjonen og de nye utfordringene ved å utvikle en naboskapsstrategi. Prosjekt Snøhvit Alta (PSA) ble opprettet og styringsgruppen besto av representanter fra næringsliv, FoU-miljø og

⁴ Tall fra Statistisk sentralbyrå pr 1.januar 2006

⁵ Oversikt pr april 2006 (Statoil)

kommuneorganisasjonen. En viktig målsetting var å styrke og kvalifisere bedriftene slik at de kunne ta del i næringsutviklingen, og det ble utarbeidet konkrete tiltak som ble gjennomført.

Kommunene i Øst-Finnmark har ikke fått de ønskede ringvirkningene som kom i kjølvannet av Snøhvit, verken når det gjelder inngåtte kontrakter eller arbeidskraft på Melkøya. Kommunene og næringslivet var ikke godt nok forberedt da utviklingen skjøt fart. Dette kan skyldes flere forhold. Det var konkurransemessige hindringer knyttet til reise- og transport, eksempelvis utilfredsstillende regularitet og dyre flybilletter mellom øst og vest i fylket. I tillegg ble en del kontrakter utformet med gunstige leveringsbetingelser for næringslivet på Vestlandet.⁶ Mange bedrifter så heller ikke Snøhvitutbyggingen som et første steg i et framtidig og større marked i nord, knyttet til olje- og gassvirksomhet på norsk og russisk sokkel. Den mentale og geografiske avstanden til Vest-Finnmark ble for stor. Det er derfor viktig at kommunene, i samarbeid med næringslivet, er offensive og forbereder seg til nye og framtidige petroleumsaktiviteter i Barentshavet for å sikre større ringvirkninger i Øst-Finnmark.

Det er ulike geografiske forutsetninger for deltakelse og aktivitet i petroleumsbasert virksomhet for kommunene i Øst-Finnmark, og det er store variasjoner vedrørende kommunenes satsing på dette feltet. Næringslivet i Øst-Finnmark er preget av små, kapitalfattige og spredt beliggende bedrifter sammenlignet med den mer vekstkraftige Alta-Hammerfest regionen. Kommuneorganisasjon må spille en sentral rolle som tilrettelegger og motivator slik at bedriftene i regionen får ta del i utviklingen som kommer i kjølvannet av olje- og gassrelatert virksomhet. En nærmere beskrivelse av enkeltkommuners satsing er gitt i vedlegg 3.

Kart over Finnmark

⁶ Fra Bedriftskompetanses kartlegging av kontraktsstrategier "Muligheter for leverandørutvikling landanlegg"

3 Overordnet målsetting og innsatsområder

Den fremtidige petroleumsutviklingen i Barentshavet skaper både muligheter og utfordringer for Øst-Finnmark. Det er viktig å være bevisste og realistiske når det gjelder de muligheter og utfordringer regionen og hver enkelt kommune kommer vil bli stilt overfor. Det er bred enighet om at olje- og gassrelatert virksomhet i Barentshavet må gi ringvirkninger i Øst-Finnmark. Sentrale myndigheter må sette tydeligere krav til operatører som får tillatelser til utvinning slik at aktivitet fremmer etablering og verdiskaping på land.

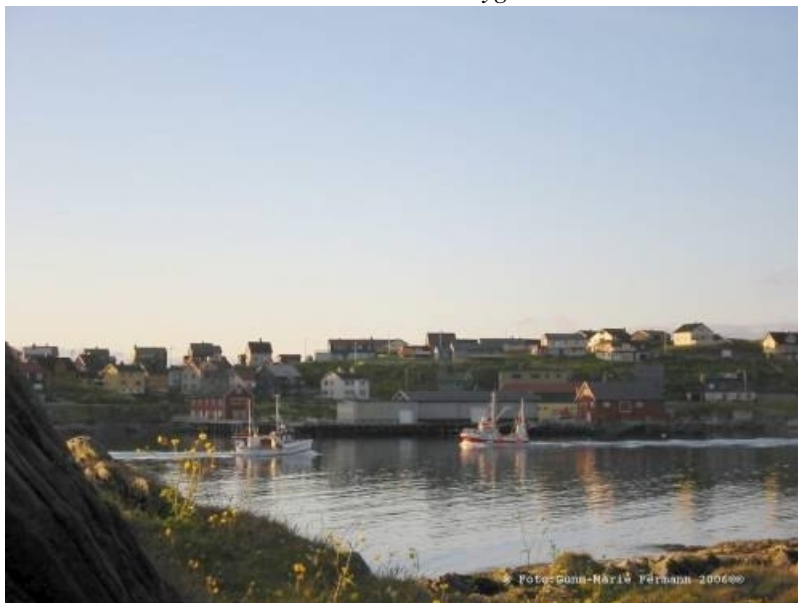
Dersom Øst-Finnmark skal lykkes med å skape positive ringvirkninger i kjølvannet av petroleumsvirksomhet i regionen må kommunene stå samlet og arbeide mot felles løsninger og målsettinger. Dette krever samhandling, samarbeid og tillit mellom kommunene. Samhold gir styrke. Enkeltkommuner er ikke sterke nok til å handle på egenhånd uten støtte fra andre kommuner. Regionen kan bli en nasjonal og internasjonal "arbeidsplass", men dette forutsetter at en er godt forberedt når utviklingen skyter fart.

Overordnet målsetting:

Kommunene i Øst-Finnmark skal bidra til en positiv samfunns- og næringsmessig aktivitet basert på olje- og gassrelatert virksomhet

Den overordnede målsettingen har vært styrende for de valgte innsatsområder med tilhørende utfordringer, delmål og strategier. Dette innebærer at petroleumsaktiviteter i våre nærområder skal komme kommunene i Øst-Finnmark til gode. Gjennom verdiskaping er siktemålet å utvikle næringsliv, samfunnsliv, kompetanse og gjennom dette skape lokale arbeidsplasser. Det vil innebære valg av strategier for hvordan etablering av industrianlegg i regionen og videre utbygging av Snøhvit skal gi ønsket effekt både i utbyggings- og driftsfasen.

Gamvik kommune: Oversiktsbilde av bygda Gamvik

Øst-Finnmark regionråd har valgt ut fem innsatsområder for å nå denne overordnede målsettingen.

Innsatsområdene er knyttet til:

- Miljø og beredskap
- Barentshavet og Nordvest-Russland
- Kompetanse
- Infrastruktur
- Nærings- og samfunnsutvikling

De utviklingsperspektiver vi står overfor har et omfang og en framdrift som krever handling nå, og ikke når resultatet av letingene foreligger. Våre tiltak må primært være rettet mot de prioriteringer vi selv har ansvaret for og ikke hva andre skal gjøre. De sentrale myndigheters hovedoppgave er å opprettholde et høyt og jevnt aktivitetsnivå, stille krav om nullutslipp og kreve at all prosessering skal skje på land. Det forventes også at myndighetene sikrer beredskapen langs kysten, med tanke på betydelig oljetransport fra Russland. Oljeselskapene skal finne og utnytte ressursene på en miljøsikker og effektiv måte innenfor det rammeverk sentrale, regionale og lokale myndigheter setter. Arbeidsplasser og regionale ringvirkninger i Øst-Finnmark må vi primært ta ansvar for selv. Flere faktorer har innvirkning på hvordan Øst-Finnmark kan skape ringvirkninger av aktiviteter knyttet til olje- og gassvirksomhet. Elementer som vil ha betydning er allerede etablert næringsstruktur, markedsgrunnlag, nærings- og industrikultur samt fagmiljø. Samspillet mellom sentrale, regionale og lokale myndigheter vil være avgjørende for å få til ønsket utvikling i nord. Med et slik utgangspunkt ligger forholdene til rette for å ta et felles krafttak mellom alle kommunene i Øst-Finnmark.

Båtsfjord kommune: Fiskebåt i havna

Foto: Bernt-Aksel Jensen

4 Innsatsområder

4.1 Miljø og beredskap

Gjennom regjeringens forvaltningsplan for Barentshavet og Lofoten er det utviklet et strengt miljøregime. Petroleums-satsing i nord må følges opp av en offensiv innsats på miljø, beredskap og sikkerhet. Det er en forutsetning at det ikke skal være utslipp til sjø av produsert vann, borekaks eller boreslam ved normal drift⁷. Dette innebærer i praksis fysisk nullutslipp og er en vesentlig skjerping i forhold til de kravene som ellers gjelder på kontinentalsokkelen.

Utvinning av olje og gass i Barentshavet, økt skipstrafikk og fiskeri må sees i sammenheng. Risikobildet er endret etter den forventede økte transporten av russisk råolje, og det er skipstransporten langs kysten som er den største trusselen mot utilsiktet utslipp og ikke boring og produksjon i seg selv. Økt tilstedeværelse og bedre utstyr på land og vann vil bedre sikkerheten og skape trygghet. Dette, kombinert med økt kompetanse og overvåking, skal gi oss ”rent og rikt hav”.

Finnmark fylkeskommunes initiativ ”Barentsmiljøstandard” støttes av kommunene i Øst-Finnmark. Miljø-satsingen fordrer samarbeid mellom norske og russiske myndigheter for å få en felles forståelse og enighet om beredskapsnivå, kvalitet og løsninger. Miljøstandarden må sikre sameksistens mellom fiskeri- og petroleumsnæringen. Dette vil innebære utstyr i havet, landbaserte anlegg, tilstedeværelse, økt oljevernberedskap, overvåking og kontroll.

Øvelsen ”Barents Rescue” ble gjennomført utenfor Finnmarkskysten i september 2005. Dette ga viktige erfaringer og avdekket blant annet at oljevernutstyret var dårlig rustet for store utslipp. Videre ble det avdekket at beredskapsressursene må samkjøres og koordineres bedre. Det må gjennomføres hyppigere øvelser der alle ledd i beredskapsorganisasjonene involveres, og nye strukturer utprøves.

Sør-Varanger kommune: *Oljeomlastning i Bøkfjorden*

Foto: Sør-Varanger kommune

⁷ Med normal drift menes all planlagt virksomhet, inkludert letevirksomhet.

Hovedutfordringer	• det er for lite beredskapsutstyr og forskning knyttet til arktisk kystklima • det er ikke sjøsikkerhet og beredskap på nødvendig nivå i forhold til den økende transporten av russisk olje
Delmål	• å ha best mulig sikkerhet og beredskap langs Finnmarkskysten
Strategier	• ved å støtte opp om Vardø trafikksentral samt å arbeide for en lokalisering av beredskapsdepot for oljevern i Øst-Finnmark • ved å styrke helikopterberedskapen for Øst-Finnmark • ved å arbeide for etablering av mobile beredskapsanlegg og samme beredskapsnivå gjennom hele året • ved å legge til rette for at all avfallshåndtering fra oljeindustrien utenfor kysten av Øst-Finnmark skal ivaretas i regionen • ved å søke felles løsninger mellom kommunene på oljevernberedskap knyttet til oljeomlastning • ved å tilrettelegge for felles øvelser med russerne og bidra til økt samarbeid om utveksling av oljevernutstyr • ved å arbeide for å innføre en kommunal miljøagenda sammen med kommuner i Nordvest-Russland • ved å arbeide for at økt forskningsaktivitet og produktutvikling på arktisk oljevern skjer i Øst-Finnmark

Vardø kommune: Oversiktsbilde over Svartnesområdet

Foto: Vardø kommune

4.2 Barentshavet og Nordvest-Russland

Øst-Finnmark er i en unik posisjon hva gjelder nærhet i forhold til petroleumsutviklingen i Barentshavet på norsk og russisk sokkel og ellers i Nordvest-Russland. Barentshavet framstår som en ny og betydelig petroleumsprovinns. Nærheten til Nordvest-Russland har både en geografisk dimensjon, men vel så viktig er det praktiske samarbeidet som har eksistert i lang tid. Det historiske båndet går tilbake til pomorhandelen, men også under andre verdenskrig var det nære relasjoner som siden har utviklet seg både gjennom formelle og uformelle kanaler.

Mange kommuner i Øst-Finnmark har vennskapsavtaler med kommuner i Nordvest-Russland, og det forekommer et utstrakt folk-til-folk samarbeid. Samhandling og utveksling mellom skoler og bedrifter er viktig. Utveksling gir innsikt, kompetanse, forståelse og tillit samt gode og nære relasjoner. Gjennom slike samarbeidsrelasjoner har befolkningen og kommunene opparbeidet seg Russlandskompetanse av uvurderlig betydning.

I Øst-Finnmark er det knapphet på arbeidskraft som tilbyr kompetanse innenfor olje- og gassvirksomhet. Regelverket, både på norsk og russisk side, gjør det vanskelig å benytte russisk arbeidskraft, og dermed går Øst-Finnmark glipp av viktig kompetanse og læring. Det har også vist seg at det er store utfordringer med å etablere norske bedrifter på russisk side, og russiske bedrifter i Norge. Bedriftskulturen og regelverket er forskjellig i de to landene, og i mange tilfeller har ikke bedriftseiere den nødvendige kunnskapen til å håndtere dette i etablerersammenheng.

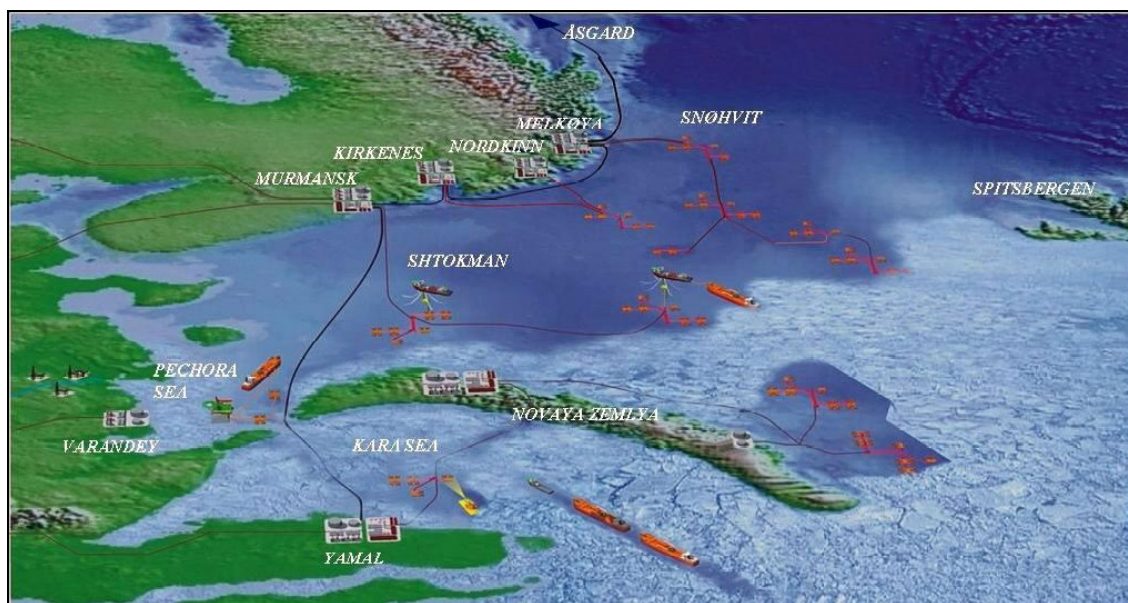
I Barentshavet, mellom Norge og Russland, ligger grenselinjeområdet, som har vært gjenstand for forhandlinger i 30 år mellom norske og russiske myndigheter. Dette området, samt havområdene rundt Svalbard, er stengt for leting. Høsten 2005 ble grenselinjeforhandlingene gjenopptatt og intensivert. Resultatet av disse forhandlingene vil påvirke aktiviteten i Barentshavet på norsk og russisk side.

Det har vært og er store forventninger om ringvirkninger i Nord-Norge av olje- og gassvirksomhet på russisk side i Barentshavet. Etter hvert som aktiviteten på russisk side øker forventes det økt aktivitet også for bedrifter på norsk side. En viktig forutsetning vil imidlertid være at nordnorske bedrifter har opparbeidet erfaringer fra petroleumsindustrien. Det er strategisk viktig at bedriftene først posisjonerer seg opp mot Snøhvit og norske forhold før ambisjonene rettes mot russisk side. En må også være oppmerksom på at Russland, på samme måte som Norge, ønsker størst mulige ringvirkninger fra egen olje og gassvirksomhet. På norsk side kan det være aktuelt å posisjonere seg opp mot følgende aktivitetsområder:

- Utbygging av Shtokman-feltet (med prosessanlegg langs Murmansk-kysten)
- Offshorevirksomhet i Petsjorahavet (i første omgang Priazlomnoye)
- Oljetransport gjennom:
 - økende interesse for skip-til-skip omlasting i norsk territorialfarvann
 - landbaserte omlastingsterminaler i Norge
 - overvåking og beredskap

Hovedutfordringer	• det er vanskelig å få tilgang på russisk kvalifisert arbeidskraft • det er for få grenseoverskridende bedriftsetableringer • det er for lite samhandling mellom norske og russiske bedrifter • det er for lite kunnskap om hverandres kultur og levemåte • det er et for vanskelig regelverk å forholde seg til
Delmål	• å legge til rette for større samhandling mellom Norge og Russland for å sikre en positiv samfunnsutvikling og økt verdiskaping
Strategier	• ved å legge til rette for utveksling/hospitering/kursing • ved å utvikle vennskapssamarbeid mellom kommuner i Nordvest-Russland og Øst-Finnmark for å øke språk- og kulturforståelsen • ved å legge til rette for bedriftsutviklingsprogrammer mot det russiske markedet • ved å legge til rette for og initiere bedriftssamarbeid for å styrke mulighetene i det russiske markedet • ved å samarbeide med regionale aktører for å forenkle samhandling både for næringsliv og befolkning over grensen • ved å synliggjøre behov for å endre regelverket

Statoils syn på gassutvinning i Barentshavet med Shtokman og Snøhvit som sentrale felter

(Statoil 2006)

4.3 Kompetanse

Generelt er olje og gassvirksomhet en drivkraft for innovasjon og utvikling av teknologi og kompetanse i norsk næringsliv. En utbygging i Barentshavet betinger satsing på kompetanse, forskning og utvikling. Dersom Finnmark generelt, og Øst-Finnmark spesielt, skal være med i denne utviklingen må regionen bygge opp kompetansenivået innenfor olje og gass. Det er i dag mangel på kvalifisert arbeidskraft til oljeindustrien i Øst-Finnmark.

Olje og gassvirksomhet er en ny, internasjonal og framtidsrettet næring i Finnmark. Dette er en stor utfordring som utdanningssektoren må ta inn over seg. De videregående skoletilbudet i Finnmark vil i så måte være en viktig motor for kompetanseutviklingen. Det er behov for flere teknologisk rettede fag som kvalifiserer for arbeid relatert til olje og gass. I tillegg må det legges til rette for et utstrakt samarbeid mellom næringslivet og skolen slik at en til enhver tid har oversikt over hvilke kompetanse som etterspørres. En må være tydelige på hvilke langsiktige kompetansebehov som skal dekkes og hvilke behov som faller vekk. En avgjørende faktor i så måte vil være fleksibilitet i utdanningssektoren slik at en kan gi tilbud i forhold til hva som etterspørres av næringslivet.

Rekruttering til realfagene har vært, og er, en stor utfordring. Dette gjelder så vel gutter som jenter. Grunn- og videregående utdanning må i større grad enn tidligere synliggjøre hvilke yrkesmuligheter som vil komme de neste årene, og tilpasse tilbudet deretter. En må henvende seg til både ungdom under utdanning og utdanningsinstitusjoner for å matche ønsker og behov. Det må gjøres en betydelig innsats for å få ungdom til å søke mot petroleumsrettede utdanningsløp.

Bioforsk jord og miljø Svanhovd (Bioforsk Svanhovd) er lokalisert i Pasvikdalen i Sør-Varanger kommune. Senteret ivaretar oppgaver knyttet til natur-, miljø- og landbruksfaglige spørsmål i Barentsregionen, og tilbyr tjenester innenfor informasjon, dokumentasjon og FoU. Bioforsk Svanhovd er en viktig institusjon hva gjelder kompetanse og FoU-aktivitet Øst-Finnmark.

Det knytter seg også store forventninger til at Barentsinstituttet, som ble etablert i Kirkenes i januar 2006, skal generere forskning og utvikling til Øst-Finnmark. Instituttet er en internasjonal forskningsinstitusjon som skal konsentrere forskningen på regional utvikling og ressursforvaltning. Her vil forholdet mellom øst og vest samt den framtidige olje- og gassvirksomheten i Barentshavet være sentrale temaer.

En sentral oppgave vil imidlertid være å få til anvendt bedriftsforskning som sikrer teknologi- og produktutvikling.

Hovedutfordringer	• det er mangel på kvalifisert arbeidskraft til oljeindustrien i Øst-Finnmark • det er for få ungdommer (av begge kjønn) som velger relevant utdanning i forhold til olje- og gassvirksomhet • det er for lite anvendt bedriftsforskning som sikrer teknologi- og produktutvikling
Delmål Strategier	• å ha utdanningstilbud som kvalifiserer til arbeid i petroleumsindustrien • å få FoU-miljøer knyttet til petroleumsaktivitet i Øst-Finnmark • ved å arbeide for etablering av permanente høyskole-/universitetstilbud i Øst-Finnmark • ved å arbeide for tettere samarbeid mellom lokalt næringsliv og skole • ved å tilrettelegge for anvendt forskning • ved å legge til rette for praksis/hospitering i bedrifter for ungdom • ved å legge til rette for og motivere til kompetanseheving i næringslivet • ved å legge til rette for studietilbud innen språk, kultur og regelverk

Vadsø kommune: Oversiktsbilde av Vadsø by

Foto: Jarkko Autero

4.4 Infrastruktur

En avgjørende faktor for videre regional utvikling, verdiskaping og konkurransekraft er en offensiv og aktiv holdning mellom tilrettelegging av offentlig infrastruktur og utvikling av framtidsrettede transportsystemer. Med infrastruktur menes det fysiske rammegrunnlaget for næringsutvikling (eksempelvis tomter, bygg, veier, kraftlinjenett, flyrutenett, havner, telefoni og bredbånd). I dag har Øst-Finnmark en del av infrastrukturen på plass i forhold til olje- og gassaktivitet, men den er ikke dimensjonert for den ønskede utviklingen og aktiviteten som kan komme de neste årene.

Flyforbindelsen internt i fylket er ikke tilfredsstillende verken når det gjelder rutetilbud eller billettpriser. I den videre utviklingen av Barentsregionen er det viktig å få videreutviklet rutetilbudet internt i Finnmark og få etablert flyrute direkte mellom Finnmark og Nordvest-Russland. Det må også legges til rette for at jernbanelinjen mellom Kirkenes og Nikel kan bli realisert.

En utbygd digital infrastruktur og bedre bredbåndstjenester er viktig for å øke Øst-Finnmarks muligheter for næringsutvikling – både når det gjelder å tiltrekke seg nyetableringer og utbygging av eksisterende.

Utbygging av Shtokman-feltet er et prosjekt tre ganger større enn Snøhvit, men som skal utføres på $\frac{3}{4}$ av tiden. Infrastrukturen i Nordvest-Russland har ikke kapasitet til å håndtere logistikkutfordringene som følge av utbyggingen. Norske logistikkoperatører av alle kategorier og havner i Øst-Finnmark vil kunne representere et tilbud av stor interesse i forhold til denne utbyggingen.⁸

Berlevåg kommune: *Havna i Berlevåg*

Foto: Berlevåg kommune

⁸ Barlindhaug Norfco: Ringvirkningsprosjektet Fase 3 (2006)

Hovedutfordringer	• kapasiteten er ikke dimensjonert for ønsket utvikling/aktivitet • det er ikke god nok variasjon i infrastrukturen i Øst-Finnmark • regularitet og pris på flyrutenettet er ikke tilfredsstillende i forhold til øst – vest (både innad i fylket, men også over landegrensen mot Russland) • veinettet har ikke tilstrekkelig kvalitet og regularitet for å håndtere den kommende aktivitet/utvikling
Delmål Strategier	• å oppgradere infrastrukturen i rett dimensjon for å ta imot den utviklingen/aktiviteten som kommer • ved å legge til rette for industriarealer i tilknytning til kaifasiliteter (dype havner) • ved å samarbeide med regionale og sentrale myndigheter for å realisere jernbaneforbindelse mellom Nikel og Kirkenes • ved å arbeide for en ekspressbåtforbindelse mellom Vadsø og Kirkenes • ved å utøve politisk påvirkning sammen med FFK og kraftselskapene for å få etablert/utbygd tilstrekkelig bredbåndskapasitet innad i samt inn og ut av fylket • ved arbeide for utbygging av kraftnettet slik at kapasiteten øker inn og ut av fylket • ved å samarbeide med FFK for å synliggjøre behovet for flyrutenett mellom øst og vest samt reduksjon av billettpriser

Lebesby kommune: *Oversiktsbilde av Kjøllefjord*

Foto: Lebesby kommune

4.5 Nærings og samfunnsutvikling

Øst-Finnmark har behov for nye næringer i tillegg til tradisjonell fiskerisatsing. I så måte er ringvirkningene av petroleumsrettet virksomhet nødvendig. Befolkningen i Nord-Norge generelt, og i Øst-Finnmark spesielt, er positive og ønsker aktivitet og handling knyttet til olje og gass i Barentshavet. Det er også tverrpolitisk enighet om at det må satses på petroleumsvirksomhet slik at kommuner og lokalsamfunn får positive ringvirkninger av utviklingen.

Pr i dag har kommunene i Øst-Finnmark et spredt og ensidig næringsliv. Regionen har få store bedrifter som kan fungere som lokomotiv i utviklingen av en ny næring. Samarbeid mellom næringsaktører vil være en forutsetning dersom eksisterende næringsliv skal få ta del i olje- og gassrelatert virksomhet. Befolkningen i Øst-Finnmark besitter "kystklimakompetanse" (is, vind og mørke), og i framtiden vil det være en utfordring å overføre denne kunnskapen over til den nye næringen.

Samtidig som kommunene har et næringsperspektiv knyttet til olje- og gassvirksomhet, er det også viktig å ha med seg at nærings- og samfunnsutvikling handler om å skape levedyktige og attraktive lokalsamfunn der kvinner og menn i alle aldersgrupper ønsker å leve. Det er i så måte viktig å få befolkningen generelt, og ungdom spesielt, til å arbeide i olje- og gassbransjen slik at disse velger å bli i regionen. Likeledes må regionen makte å rekruttere ny arbeidskraft som velger å etablere seg. Dersom folk skal velge kommunen som sin livsarena fordrer dette arbeidsplasser, infrastruktur, barnehage og skole, og fritids- og kulturtilbud med variasjon, mangfold og god kvalitet.

Tana kommune: *Regnbue over Tanaelva*

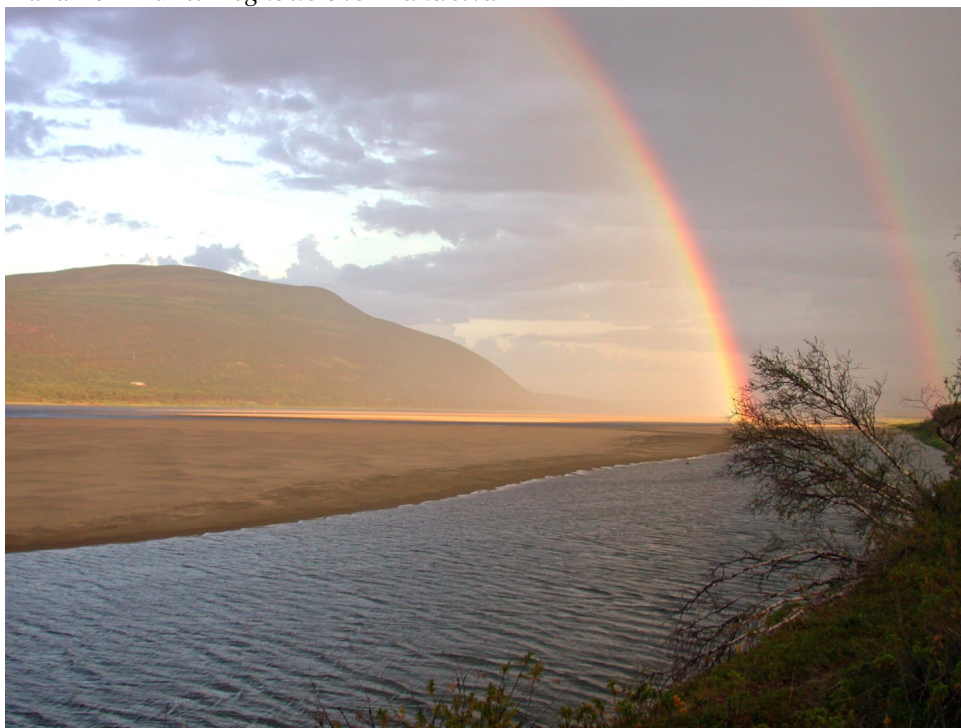

Foto: Olav E. Johansen

Hovedutfordringer	• det er et spredt, tynt og ensidig næringsliv som ikke er dimensjonert og heller ikke rettet inn mot den type oppgaver som vil bli etterspurt • det er for lite overføring og utnyttelse av eksisterende kompetanse til ny næring • det er for få nyetableringer av bedrifter og kompetansearbeidsplasser i privat virksomhet som tiltrekker og beholder folk • det er for få kultur- og fritidstilbud som retter seg mot unge voksne (15-25 år) av begge kjønn
Delmål	• å få gode og forutsigbare rammebetingelser som sikrer verdiskaping og næringsutvikling
Strategier	• ved å arbeide aktivt for å sikre ilandføring og industriell bearbeiding i Øst-Finnmark • ved å tilrettelegge for å bygge opp et basemiljø i Øst-Finnmark som kan betjene norsk og russisk sokkel • ved å oppsøke og tilrettelegge for møteplasser for å bygge nettverk • ved å stimulere og motivere bedrifter til å kvalifisere seg og ta del i olje- og gassrelatert virksomhet • ved å markedsføre regionen som et attraktivt bo- og lokaliseringssted • ved å markedsføre regionen som rekreasjonssted for arbeidstakere og bedrifter

Vedlegg 1: Handlingsprogram

Handlingsprogram – høsten 2006 og 2007

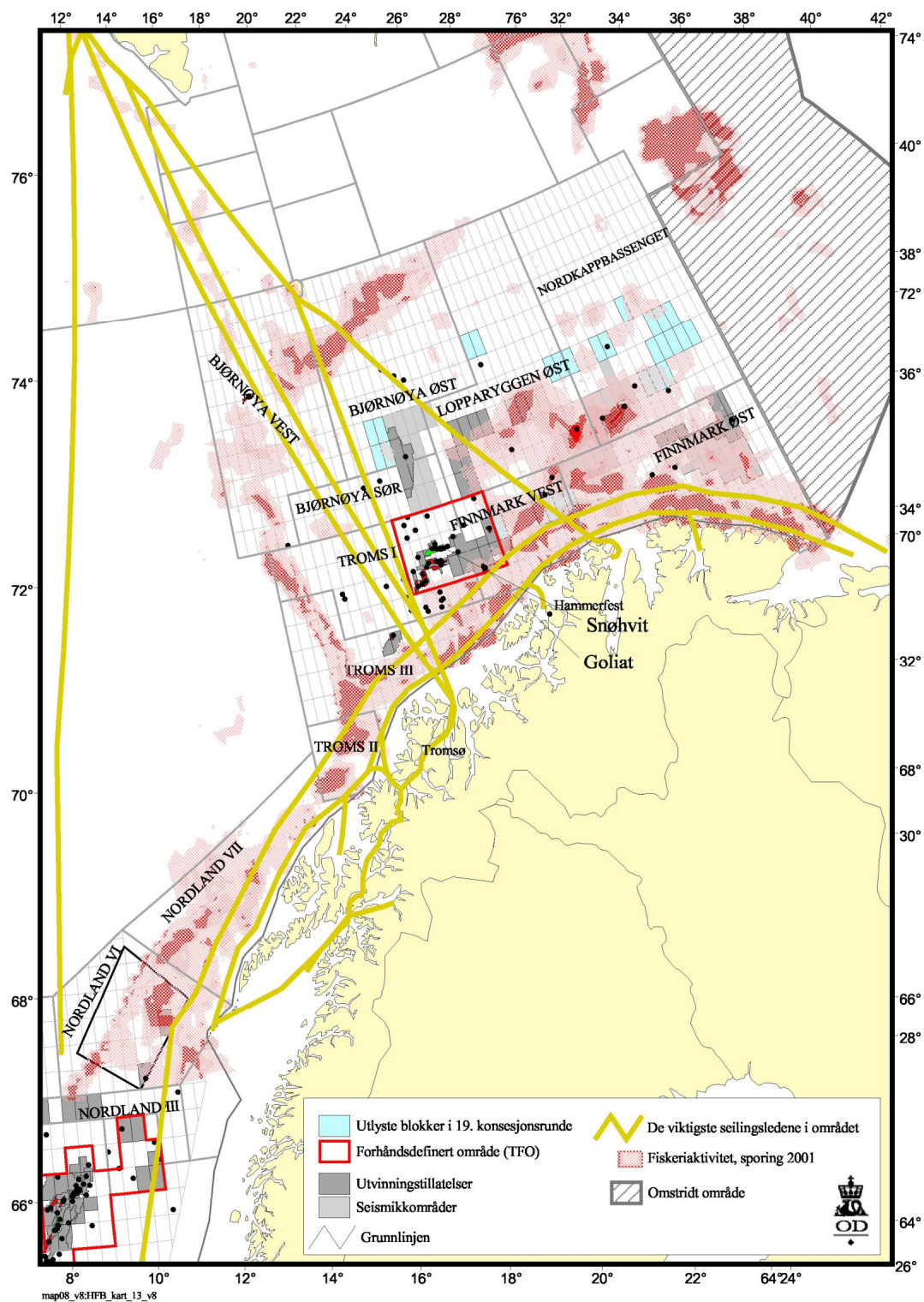
Petroleumsstrategier for Øst Finnmark Regionråd

Innsatsområde	Tiltak	Når	Ansvarlig
1. Miljø og beredskap	Møte med EMBASO ⁹ og havnesjef i Murmansk Diskutere sikkerhet og beredskap – muligheter for samarbeid (Se tiltak under innsatsområde 2)	Høsten 06	Koordinator og Vadsø kommune
	Workshop i Vardø i forbindelse med åpning av Vardø Trafikksentral - Deltakelse på offisiell åpning - Kopling mellom beredskap/sikkerhet og næringsutvikling	Våren 07	Koordinator, regionrådsleder og Vardø kommune
	BAJ snakker med Kirstin	Høsten 07	Berlevåg kommune
2. Barentshavet og Nordvest-Russland	Øst-Finnmark Regionråd – møte i Murmansk - Møte med EMBASO - Møte med havnesjef - Møte med konsulatet (grensepassering) - Møte med SIVA - Jernbaneforbindelse Nikel-Kirkenes	Høsten 06	Koordinator og Vadsø kommune
	Alle kommuner i Øst-Finnmark bør etablere vennskapsavtale/samarbeidsavtale med en kommune i Nordvest-Russland	Våren 07	Hver enkelt kommune
	Videreføre og videreutvikle prosjektet ”Etablering av samarbeid mellom Øst-Finnmark og Murmansk oblast for beredskap mot akutt forurensing i de kystnære områder”.	Høsten 07	Sør-Varanger kommune

⁹ EMBASO er et russisk statlig foretak under det føderale Samferdselsministeriet med ansvar for ulykkes- og redningsledelse i Murmanskbasenget.

3. Kompetanse	Dialogkonferanse med Universitetet i Tromsø	Høsten 06	Koordinator og Vadsø kommune (I. A. Markussen)
	Kompetanseheving for næringslivet i samarbeid med Petro Arctic • HMS og kvalitetssikringskurs (Achilles) • Leverandørutviklingskurs for nye bedrifter	Våren 07	Koordinator
	Alle kommuner bør inngå samarbeidsavtale med ungt entreprenørskap	Høsten 07	Hver enkelt kommune
4. Infrastruktur	Felles møte med Vest-Finnmark Regionråd og FFK • regularitet (herunder internkommunikasjon) og pris på flyrutenett • linjenett – bredbånd og kraft	Høsten 06	Koordinator
	Kartlegge infrastrukturen i regionen med tanke på deltakelse i Sthokman-utbyggingern • hva kreves • hva er på plass • hva må forbedres/utbedres	Våren 07	Koordinator
	Initiere kartlegging av framtidig behov for ekspressbåtforbindelse mellom Vadsø og Kirkenes	Høsten 07	Koordinator
5. Nærings- og samfunns-utvikling	Presentasjon av <i>Petroleumsstrategier for ØFR 2006-2009</i> til media	Juni 06	Koordinator, nestleder og regionrådsleder
	Deltakelse på ONS i Stavanger	August 07	Regionrådsleder
	Møte med Petro Arctic • Bl.a. D&F group, Vetco Aibel	Høsten 06/ Våren 07	Koordinator og Sør-Varanger
	Etablere tettere samarbeid med FFK • Nordområdeutvalg • Møte med stortingsrepresentanter fra Finnmark • Aktuelle ministere	Høsten 07	Koordinator

Vedlegg 2: Konsesjonstildelinger i Barentshavet

Vedlegg 3: Enkeltkommuners satsing pr mai 2006

Berlevåg kommune

Petroleumsvirksomheten vurderes som en viktig framtidig tilleggsnæring for Berlevåg kommune, da med særlig fokus på sikkerhet, forsyning og avfallshåndtering. Næringsutvalget i kommunen er gitt i oppdrag å utarbeide strategier for hvordan kommunen skal kunne utnytte petroleumsnæringen på best mulig måte for kommunen. Tre tiltak er vedtatt i denne sammenheng:

- Profilere kommunen i forhold til aktiviteter som forsyning, beredskap og avfallshåndtering (HMS)
- Profilere en utbygget Berlevåg lufthavn som komplementær lufthavn for å dekke framtidige behov innenfor petroleum, fiskeri og reiseliv
- Bygge ut kompetansemessig infrastruktur samt øke lokal kompetanse

Lebesby kommune

Det er utarbeidet et utkast til strategier innenfor petroleum og energi (inkludert vindkraft). Strategiene tar for seg muligheter for Nordkynområdet og ser på hvilke lokale ressurser som er til rådighet. Det er også utarbeidet strategier i tilknytning til olje og gass virksomhet i Lebesby:

- Profilere Nordkyns strategiske beliggenhet i samarbeid med Gamvik kommune, og spesielt Kifjordneset i Laksefjorden som et aktuelt område for ilandføring av olje og gass
- Arbeide videre med oljeomlastning i Laksefjorden, ved å profilere gode havneforhold
- Være i dialog med myndigheter og oljeselskap, og påvirke til ilandføring av olje- og gassfunn (landbaserte arbeidsplasser)
- Samarbeide med lokalt næringsliv, mulige leverandører til petroleumsindustrien
- Arbeide for ubedrede og billigere kommunikasjoner
- Kontakt med videregående skole (LOSA) og høyskoler vedrørende framtidig behov for arbeidskraft
- Danne egen miljøagenda i samarbeid med andre kommuner og Nordvest Russland
- Tett dialog med Petro Arctic¹⁰

Vardø kommune

Arbeider med et prosjekt som en oppfølging av Fiskeri- og kystdepartementets (FKD) "Vardø-initiativ". FKD har ansvaret for etableringen av Vardø Trafikksentral (VTS) som sette i drift 1. januar 2007. Trafikksentralen er et sentralt element i departementets arbeid for å bedre sikkerheten for sjøsikkerheten og å beskytte det marine miljøet. Det er viktig at VTS kan gi mulighet for ny næringsutvikling i regionen og kystområdene og utløse synergier i et samarbeid mellom det offentlige og private næringsliv. Målet er å kartlegge og sette gang mulige samarbeidsområder innen sjøsikkerhet og oljevern samt tilknyttede aktiviteter slik at det kan oppnås synergeffekter og bygges opp om næringsutvikling på bakgrunn av trafikksentralen og den voksende sjøtrafikken i farvannet.

¹⁰ Petro Arctic er navnet på tidligere Snøhvit næringsforening

Båtsfjord kommune

Strategisk Næringsplan 2005-2008 er det utarbeidet en målsetting om at Båtsfjord innen 2008 skal ha minst to helårige arbeidsplasser innen energibransjen (olje og gass samt vind). Det skal brukes tid på å utvikle samarbeid med aktører som er interessert i denne type virksomhet i Båtsfjord kommune. Samfunnet skal ha verdier tilbake i form av arbeidsplasser og kompetanse.

Nesseby kommune

Petroleumsindustrien er en viktig framtidsnæring for kommunen. I forslaget til kommuneplanen står det: *”Nesseby kommune skal være en pådriver for å få etablert næringsvirksomhet i forbindelse med framtidig olje- og gassutvinning i Barentshavet.”* I denne formuleringen ligger blant annet at kommunen vil påvirke myndighetene til å etablere landbaserte arbeidsplasser i tilknytning til oljeindustrien. Kommunen vil tilrettelegge for oljeomlasting i Varangerfjorden og har tilbydd lokaliteter for en slik virksomhet i Nesseby.

Innen kommunens grenser finnes store grusforekomster som vil være viktige i en fremtidig utbygging. Blant annet finnes det i Nyelv, på sørsiden av fjorden, en sjelden type av grusforekomster som er godt egnet til marine installasjoner. Det er også etablert en dypvannskai i forbindelse med massetaket. Ved en større utbygging av petroleumsindustrien, kan kaia bli en viktig faktor for transport og viderefrakt.

Vadsø kommune

Saken om Vadsø kommunes rolle og strategier i forhold til olje- og gassutvinning har ved to anledninger blitt behandlet i bystyret. Petroleumsvirksomhet er i den nye kommuneplanen definert som et av de viktigste næringsaktivitetsområder for Vadsø kommune. Kommunen har gjort intensjonsavtaler med to oljeselskap angående mulig etablering i Vadsø og disse skal konsekvensutredes. Generelt sett stiller kommunen seg positiv til fremtidig petroleumsvirksomhet i Barentshavet, og arbeider nå med utvikling av egen strategi for dette som sees i sammenheng med regionens behov.

Gamvik kommune

Kommunen har meget sentral beliggenhet i forhold til petroleumsaktiviteten som nå foregår i Barentshavet. Kommunen vil spesielt vise til følgende forhold:

- Kommunen har en flyplass med god regularitet som egner seg godt som utgangspunkt for transporter fra og til oljefeltene. Det fokuseres i disse dager spesielt på aksessid fra en hendelse inntreffer til tiltak kan iverksettes. I så måte vil Mehamn lufthavn ha et spesielt fortrinn i forhold til sentrale deler av lete- og boreområdet.
- Det er en målsetning at minst et av beredskapsfartøyene som er stasjonert langs Finnmarkskysten plasseres på Nordkyn og da er Mehamn et godt utgangspunkt med gode dybdeforhold, store landarealer og bygningsmasse som raskt kan tilpasses til lagerformål.
- Gamvik kommune har en stor boligmasse gjennom ca 80 boenheter som eies av et kommunalt aksjeselskap. En stor del av disse står i dag tomme og Gamvik kommune vil markedsføre disse overfor oljeselskaper og utbyggere både på Snøhvit og i resten av Finnmark som et seriøst alternativ til det sprengte boligmarkedet i Hammerfest- og Altaregionen.
- Det er store muligheter til å arrangere kurs og konferanser rettet mot oljebransjen i Gamvik kommune. Kommunen har flere seriøse operatører på kurs/konferanse og det finnes moderne rorbuanlegg, hotell og gjestgiverier. Med den store mulighet til å

utnytte naturen sommer som vinter vil det være naturlig å tilby tjenester også utenfor ”kjernetjenester” som oljebransjen etterspør.

Tana kommune

Tana kommune har en stor bygg- og anleggsnæring som vil gjøre seg gjeldende i forbindelse med utbygging av petroleumsvirksomhet i Øst-Finnmark. Bedriftene har sitt hjemmemarked i hele østfylket, og er vant med å ta oppdrag utenfor kommunegrensene. De har også et stort nettverk som vil kunne bidra. For kommunen blir det viktig å videreutvikle bedriftene slik at flere kan komme i posisjon for oppdrag og kontrakter.

Som følge av økt aktivitet i vår region, er det grunn til å tro at etterspørselen etter fritidsaktiviteter og fritidseiendommer vil øke. Vi ønsker derfor å tilrettelegge for en økning i både infrastruktur og aktiviteter. Dette kan gjøres gjennom å tilrettelegge før økt hyttebygging og utvikling av opplevelser gjennom kultursatsingen.

Sør-Varanger kommune

Allerede på midten av 90-tallet fikk Sør-Varanger kommune utarbeidet de første scenarier om fremtidige muligheter innenfor olje- og gassutvinning i Barentshavet. Dette resulterte bl a i en strategisk næringsplan, der havneutvikling var en av hovedsatsingsområdene i planen. Fjorden inn til Kirkenes utpeker seg som særlig gunstig når det gjelder farled, meteorologiske forhold og manøvrerbarhet for større fartøy.

Med basis i en areal- og behovsanalyse av havnenære områdene (gjennomført av konsulentfirmaet Barlindhaug) ble det i første omgang utarbeidet en reguleringsplan for ”indre” havn som frem til i dag, riktignok med senere mindre justeringer, har vært fulgt i den havneutbyggingen som ble gjort i årene 1997- 2004. Det ble i denne sammenheng investert totalt ca 100 mill kroner i kaiutbygging og oppfylling av arealer.

I årene 1998 til 2002 ble det samtidig, sammen med Fylkeskommunen og med finansiering fra bl.a. Interreg-programmet, gjennomført studieturer/ deltakelse på oljerelaterte messer i inn- og utland. Intensjonen her var å markedsføre kommunen/ regionen ovenfor oljeselskapene, samt å øke kunnskapsnivået blant lokalt næringsliv, politikere og den kommunale administrasjonen om utviklingen innen olje og gass, både på norsk og russisk side av Barentshavet

Med basis i denne kunnskapen, og forventninger til økt aktivitet også i østre del av Barentshavet og på russisk side, la man inn en forutsetning om en befolkningsøkning i Kommuneplanen for perioden 2004-2016. Befolkningsøkningen ble tallfestet til 2500 personer og dette tallet har vært grunnlaget for dimensjonering av bolig- og industriområder i arealplanen, og vil også danne grunnlag for dimensjonering av annen kommunal infrastruktur i de kommende år. Kommuneplanen blir i denne sammenheng kommunens overordnede strategidokument i forberedelsene til en forventet olje- og gassvirksomhet.

Med utgangspunkt i den forannevnte ”behovsanalyse” har det vært et uttalt mål å sikre tilstrekkelige havnerelaterte arealer til fremtidig olje/gass-virksomhet i områdene rundt Kirkenes. I ny kommuneplan er, ut fra en egnethetsvurdering, ytterligere ca 2500 dekar reservert for støttefunksjoner for slik virksomhet. Samtidig er det etablert samarbeidsrelasjoner til Murmansk Oblast om beredskap mot akutt forurensning i de kystnære områder.

I planens samfunnsdel vektlegges spesielt de utviklingsmuligheter som ligger i kommunens nærhet til Nordvest-Russland og den kompetanse og de nettverk som lokalt er bygd opp om russisk språk, kultur og næringsliv. Viktige institusjoner for samarbeid i Nordområdene er lokalisert til Kirkenes. Det strategiske mål er å etablere Kirkenes som det naturlige vestlige senter for samhandel og fellesprosjekter så vel på Kola-halvøya som i de nære havområder. Et overordnet mål er derfor å opprettholde og videreutvikle tidsmessige og grenseoverskridende tilbud innen sjø-, land- og lufttransport, offentlig beredskap og sykehus.

Sør-Varanger er allerede et internasjonalt samfunn, hvor 10% av befolkningen er av utenlandsk opprinnelse. Dette setter allerede sitt preg på undervisnings- og kulturtilbudene. Som en naturlig del av kommunens olje/gass-strategi prioriteres også ”myk” infrastruktur, for å kunne tilby fast befolkning og arbeidstakere med midlertidig opphold i kommunen et bredest mulig spekter av service og tjenester. Det er opprettet egen stilling for å ivareta kommunens internasjonale relasjoner.